

Klimatkontrakt 2030

Mellan Östersunds kommun och myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

VERSION 2024

Innehåll

1. Klimatkontrakt 2030	3
2. Syftet med Klimatkontrakt 2030	3
3. Parter	4
4. Gemensamt åtagande	5
4.1 Governance – fortsatt utveckling av styrning, ledning och policy	5
4.2 Finansiering av insatser och utveckling av nya finansieringsmodeller	5
4.3 Lärande och innovation – att göra, dela och skala	5
5. Kommunens åtaganden	6
5.1 Klimatmål 2030	6
5.2 Klimatfärdplan 2030	12
5.3 Klimatinvesteringsplan 2030	16
6. Myndigheternas gemensamma åtaganden	18
6.1 Policyutveckling för accelererad lokal omställning	19
6.2 Samordnande insatser kring finansiering	19
6.3 Verka för svenskt deltagande i europeiska initiativ	19
7. Viable Cities åtaganden	19
7.1 Samordning Klimatkontrakt 2030	20
7.2 Policyutveckling för snabbare lokal omställning	20
7.3 Innovation, implementering och skalning	20
7.4 Samordnad finansiering	21
7.5 Samspel med EU:s mission Klimatneutrala städer	21
Klimatkontrakt 2030	22
Bilaga 1 – Länkar till dokument	23
Bilaga 2 – Omställningskartan	24

1. Klimatkontrakt 2030

Klimatfrågan är vår tids största utmaning, med effekter på både lokal och global nivå. Dess genomgripande inverkan på vårt samhälle hotar livsvillkor och livskvalitet för både nuvarande och framtida generationer. För att möta denna utmaning krävs att vi rustar våra samhällen för att såväl hantera effekterna av som motverka klimatförändringarna. Detta förutsätter i sin tur att vi utvecklar nya sätt att arbeta och samarbeta på som går över olika delar och mellan olika nivåer av samhället.

Missionen *Klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser* innebär att städer ska bibehålla eller öka livskvaliteten för invånarna, samtidigt som de når noll nettoutsläpp av växthusgaser. För att uppfylla missionen behöver alla aktörer i samhället minska sin klimatpåverkan. Det förutsätter i sin tur arbete för rättvis omställning och medborgarnas deltagande, liksom för att stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft genom klimatomställningen

Arbetet med missionen är i linje med genomförandet av de globala hållbarhetsmålen i FN:s Agenda 2030, som också är en utgångspunkt för många svenska städers klimat- och hållbarhetsarbete. Agenda 2030 kan betraktas som en genomförandeplan för Parisavtalets åtaganden om klimatomställning. Missionen ligger även i linje med de svenska miljömålen och det klimatpolitiska ramverket med inga nettoutsläpp av växthusgaser i Sverige senast år 2045, samt EU:s målsättning om klimatneutralitet till 2050.

Klimatkontrakt 2030 är vårt gemensamma verktyg för att uppnå denna mission. Det är ett långsiktigt partnerskap mellan städer och staten. Svenska kommuner och samhällen mobiliserar i partnerskap på alla nivåer för snabbare omställning till klimatneutralitet och hållbarhet i Sverige, Europa och världen.

Parterna i Klimatkontrakt 2030 åtar sig att vara föregångare för en bredare och rättvis omställning genom att utveckla en mer ändamålsenlig samhällsstyrning med samverkan mellan aktörer på olika nivåer och i olika samhällssektorer. Gemensamt åstadkommer signerade parter därmed en mobilisering från lokal till internationell nivå och ett systemskifte i riktning mot helhetstänkande och mer nätverksbaserad styrning och ledning.

2. Syftet med Klimatkontrakt 2030

Syftet med Klimatkontrakt 2030 är att påskynda städernas klimatomställning enligt Agenda 2030 och den uppsatta missionen, samtidigt som det förbättrar livskvaliteten och stärker Sveriges konkurrenskraft inom klimatområdet. Att skriva under Klimatkontraktet innebär en högre ambition för hållbar stadsutveckling. Denna

ambition förverkligas genom årliga steg för att främja hållbar stadsutveckling med fokus på rättvis klimatomställning, motståndskraft och social hållbarhet, för att skapa ett gott liv för alla inom planetens resurser.

Arbetet med klimatneutrala och hållbara städer 2030 innebär att signerande parter tillsammans samlar många krafter i samhället för att påskynda omställningen. Processen för Klimatkontrakt 2030 är en katalysator för nya samarbeten mellan kommuner och myndigheter, och stärker förutsättningarna för samverkan med näringsliv, akademi, forskningsinstitut, civilsamhälle och medborgare. Den binder samman olika nivåer inom samhällssystemet genom samverkan och partnerskap från lokal till global nivå.

Klimatkontrakt 2030 integreras i kommunernas och myndigheternas ordinarie arbete. Det fungerar som samlande dokument och process för städers mål, strategier, färdplaner och finansiering, samt identifierar gap i omställningen till klimatneutrala och hållbara städer med livskvalitet i fokus. Klimatkontraktet kan användas i olika sammanhang såsom:

- Överenskommelser med lokala aktörer, exempelvis i lokala klimatkontrakt.
- Dialoger med andra kommuner och på regional nivå; i regionala utvecklingsstrategier (RUS) och regionala tillväxtmedel.
- Underlag för kommunala initiativ med nationell finansiering från Formas, Energimyndigheten, Vinnova, Tillväxtverket, Trafikverket och Naturvårdsverket.
- Europeisk finansiering från Horizon Europe, ERUF, European Urban Initiative, URBACT med flera.
- Kommunens internationella kontakter och strategi i samverkan med näringsliv, akademi och civilsamhälle.

Sammantaget ger Klimatkontrakt 2030 Sverige och svenska städer goda förutsättningar att vara internationella föregångare i städers klimatomställning.

3. Parter

Parter i Klimatkontrakt 2030 är:

- Östersunds kommun
- Myndigheterna: Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Naturvårdsverket, Statens Energimyndighet (Energimyndigheten), Tillväxtverket, Trafikverket och Verket för innovationssystem (Vinnova).
- Strategiska innovationsprogrammet Viable Cities¹.

¹ Viable Cities är ett strategiskt innovationsprogram som finansieras av Energimyndigheten, Vinnova och Formas. Programmet har en löptid från 2017 till 2030 och har cirka 130 medlemmar, Världorganisation är KTH.

4. Gemensamt åtagande

Klimatkontrakt 2030 vilar på ett gemensamt åtagande och partnerskap från signatärerna för att arbeta i riktning mot missionen om klimatneutrala och hållbara städer. Detta inkluderar att utforska nya sätt att styra och leda i samverkan med aktörer i alla delar av och på alla nivåer i samhället.

Arbetet med att utforska, utveckla och implementera nya sätt att arbeta med omställningen sker inom tre övergripande utvecklingsprocesser.

4.1 Governance – fortsatt utveckling av styrning, ledning och policy

Inom denna process åtar sig parterna att utveckla och förstärka kopplingen till aktörernas ordinarie verksamhets- och budgetprocesser, samt att integrera strategier och processer för digitalisering, social hållbarhet och klimatanpassning med omställningsarbetet.

En central del är att analysera och verka för att hindrande regleringar och styrmodeller åtgärdas, samt att möjligheter till policy som kan accelerera omställningsarbetet utvecklas.

För att klimatomställningen ska vara hållbar ur ett bredare perspektiv eftersträvar parterna insatser som skapar såväl miljömässig, social som ekonomisk nytta samt bidrar till en ökad robusthet och motståndskraft i samhället. Eftersom allas medverkan behövs för att uppfylla missionen är arbetet med den lokala omställningsarenan centralt för gemensam utveckling och lärande.

4.2 Finansiering av insatser och utveckling av nya finansieringsmodeller

Inom denna process åtar sig parterna att utveckla strukturerna för finansiering av omställningen till klimatneutrala och hållbara städer. Detta innefattar utveckling av klimatinvesteringsplaner för den lokala omställningen, inklusive former för hur olika finansieringskällor från offentliga aktörer på olika förvaltningsnivåer, privata aktörer i näringsliv och civilsamhälle samt europeiska initiativ kan kombineras för att påskynda nödvändiga investeringar. Frågan om hållbar offentlig upphandling för lokal omställning är central och inkluderad i detta.

4.3 Lärande och innovation – att göra, dela och skala

Inom denna process åtar sig parterna att utveckla uppföljning, utvärdering och analys på lokal och nationell nivå i samarbete med europeiska och internationella initiativ för klimatneutrala och hållbara städer.

Processen syftar också till att stärka städernas roll som innovationsnav för omställningen. I detta ingår insatser för att stärka implementering, delning och skalning av lösningar, eftersom innovationer bara är framgångsrika när de tas i bruk och får genomslag i praktiken. Alla signerande aktörer åtar sig att bidra och samskapa på mötesplatser och inom initiativ som Transition Lab Forum, Klimatfrukostar och Glo och sno.

5. Kommunens åtaganden

Östersunds kommun väljer att ingå i partnerskapet kring Klimatneutrala städer 2030 för att stärka sin attraktivitet genom att ta ett aktivt ansvar i omställningen till ett hållbart samhälle. Med partnerskapet kan Östersund minska sin klimatpåverkan, utveckla en innovationsdriven kultur och både behålla och locka nya invånare, företag och investeringar till sig, samtidigt som kommunen får tillgång till resurser och nätverk för att nå klimatneutralitet.

5.1 Klimatmål 2030

Östersunds kommuns överordnade klimatmål är att vara klimatneutralt till 2030. Ett viktigt delmål i det arbetet är att vara en fossilbränslefri kommunorganisation 2025.

Östersunds kommun arbetar med ett miljöledningssystem och är sedan 2007 certifierade enligt ISO 14001. Det övergripande miljöarbetet utgår från den politiska visionen: "Ett demokratiskt, socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart Östersund är den gemensamma, grundläggande visionen för Östersunds utveckling och utgångspunkten för det långsiktiga politiska arbetet", och målet: "Östersunds kommuns verksamheter och bolag bedrivs socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbart". Klimat är en utav kommunens prioriterade miljöaspekter som årligen följs upp:

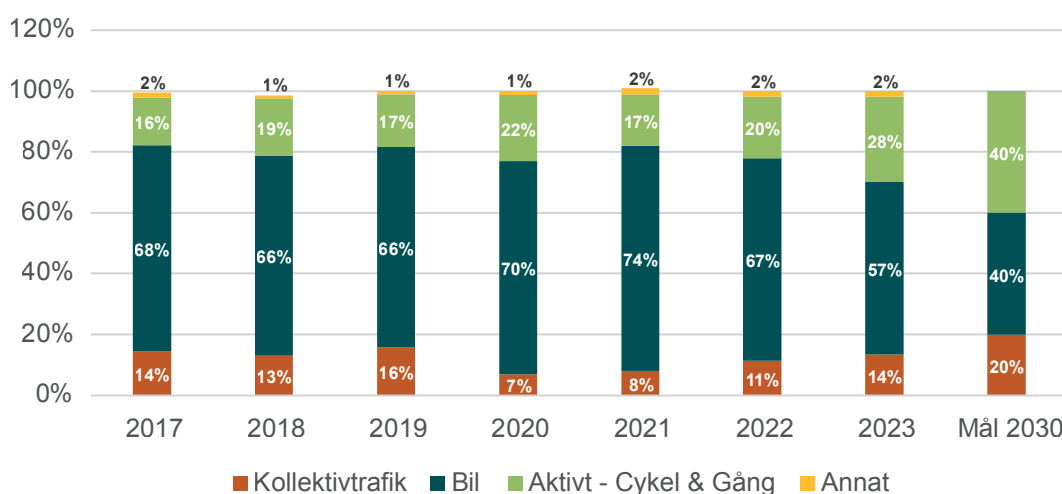
- Utsläpp av växthusgaser
- Energianvändning
- Luftföroreningar i staden
- Exponering för miljö- och hälsostörande ämnen
- Skogen som resurs för friluftsliv och rekreation
- Hållbart samhällsbyggande

Genom Klimatprogrammet, Klimatkontrakt 2030 samt Översiktsplan 2040 finns följande politiskt beslutade klimatmål:

- De fossila koldioxidutsläppen ska minska med 100 procent i kommunorganisationen till år 2025.
- De fossila koldioxidutsläppen ska minska med 100 procent till år 2030 i Östersunds kommun som geografiskt område.
- Energianvändningen ska minska med 40 procent till år 2030 i Östersunds kommun som geografiskt område och med 30 procent i kommunorganisationen.
- Östersunds kommunkoncern ska vara klimatneutral till år 2030.
- Färdmedelsfördelningen i Östersunds tätort ska vara 40 procent bil, 20 procent kollektivtrafik och 40 procent aktiva transporter, cykel och gång, år 2030.
- Östersunds kommun ska vara klimatpositiv till år 2040 i kommunen som geografiskt område.
- Östersunds kommun ska verka för att hushållens konsumtionsbaserade utsläpp halveras till 2030 och uppgår till högst 1 ton koldioxidekvivalenter per person och år 2050.

Målsättning: Många av åtgärdsförslagen i färdplanen för att nå klimatneutralitet gynnar inte bara klimatet utan även medborgarnas hälsa, välbefinnande, trivsel och ekonomi, liksom stadens luftkvalitet och biologiska mångfald. Det mål som mest direkt kan kopplas till en rättvis omställning är färdmedelsfördelningsmålet i Östersunds tätort, med ökade andelar aktiva och kollektiva transporter enligt nedan graf. Omfördelningen av de gemensamma ytorna i staden som krävs för att nå målet innebär i praktiken social fördelningspolitik som gynnar de mindre privilegierade och utjämnar orättvisan där bilister och bilägare på bekostnad av fotgängare och cyklister har en oproportionerligt stor andel av stadens utrymme. För att nå målet krävs åtgärder både av infrastrukturell art och arbete med beteendeförändringar.

Figur 1. Färdmedelsfördelning i Östersunds stadstrafik under perioden 2017-2023 samt mål om färdmedelsfördelning 2030. Källa: Kollektivtrafikbarometern, Svensk kollektivtrafik.

Gap: Det har gjorts en mobilitetsutredning som pekar på vilka åtgärder som behöver genomföras för att klara Östersunds färdmedelsfördelningsmål, men prioritering och beslut kommer att hanteras i den tematiska översiktsplanen för mobilitet som är under framtagande.

Utöver mobilitetsutredningen saknas målsättning och färdplan som specifikt kopplar ihop arbetet med social rättvisa och klimatomställning i Östersunds kommun. Gapet är delvis av organisatorisk karaktär där det saknas en tydlig organisation och process för det gemensamma hållbarhetsarbetets olika dimensioner.

Östersund har arbetat med olika referensår för olika mål. För målet om en fossilbränslefri kommunorganisation 2025, och kommun som geografi 2030, och även för målen om minskad energianvändning utgör 2010 referensåret.

- Basvärde 2010 för kommunorganisationen: ca 10 000 ton CO₂
- Basvärde 2010 för kommunen som geografi: 244 013 ton CO₂

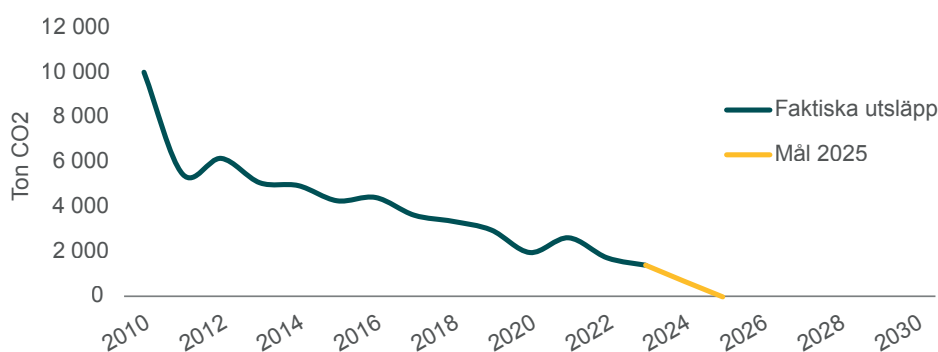
För målet om klimatneutralitet/klimatpositivt finns ännu ingen definition av vad det innebär utöver fossilbränslefrihet men det är under framtagande. Målet att klara Borgmästaravtalet och minska alla växthusgasutsläpp i kommunen som geografi med 60% mellan 1990 och 2020 klarade kommunen, men det finns ännu inte en beslutad förlängning av målet.

Som framgår nedan utgör utsläppsminskningar från vägtransporter och arbetsmaskiner den största potentialen i relation till att uppnå målen varför stort fokus kommer ligga här.

Delmål 1: Fossilbränslefri kommunorganisation 2025

Utsläppsförändring 2023	-330 ton CO ₂
Genomsnittlig årlig utsläppsförändring 2018-2023	-373 ton CO ₂
Krav för fossilfritt 2025	-475 ton CO ₂ per år

Figur 2. Utsläppsförändring av fossil koldioxid.

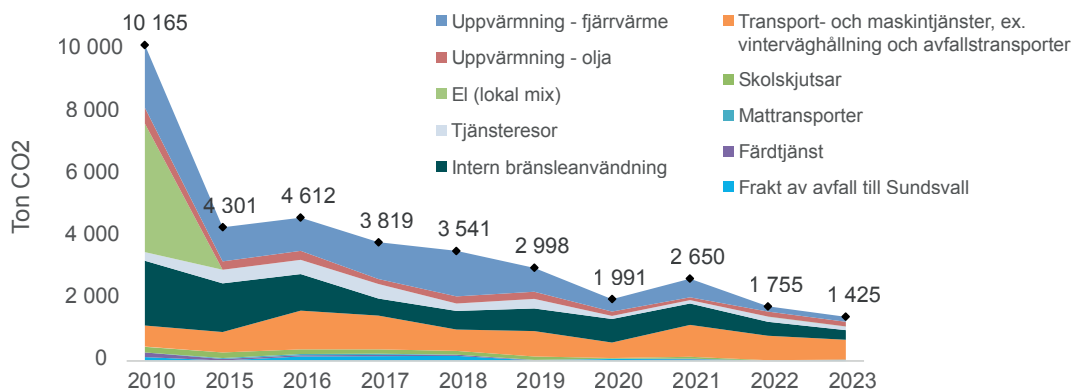

Figur 3. Faktiska utsläpp för kommunorganisationen 2010-2023 samt målsättning om fossilbränslefri kommunorganisation år 2025.

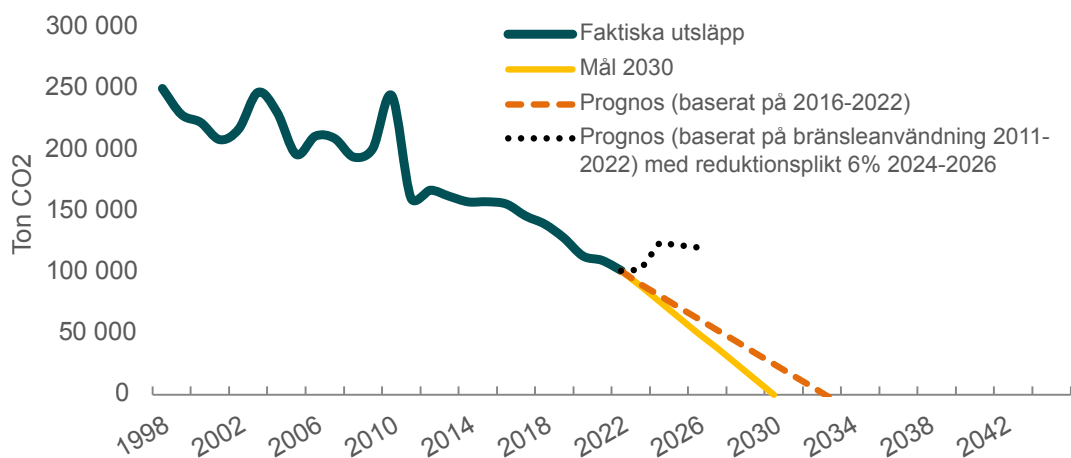
2023 uppgick de totala fossila koldioxidutsläppen i kommunorganisationen till 1 425 ton CO₂. De årliga fossila koldioxidutsläppen har minskat med 86 procent eller cirka 8 740 ton koldioxid under perioden 2010 till 2023. Omräknat per anställd är minskningen 89 procent. För att nå målet om en fossilbränslefri kommunorganisation 2025 krävs en årlig minskning med 475 ton fossil koldioxid.

Fördelat per kategori

Figur 4. Utsläpp av fossil koldioxid per kategori i Östersunds kommunorganisation.

Delmål 2: Fossilbränslefri kommun som geografi 2030

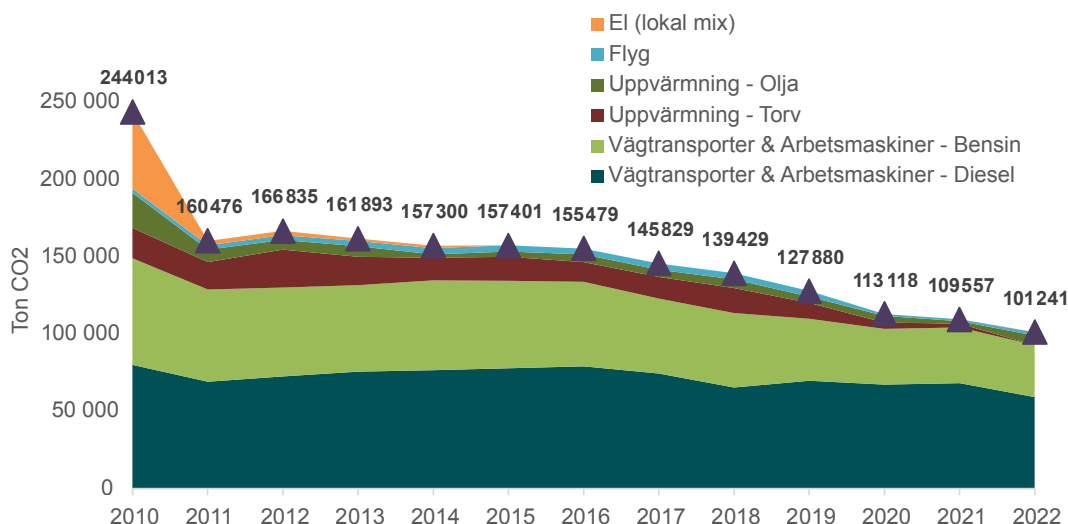
Figur 5. Faktiska utsläpp av fossil koldioxid i Östersunds kommun under perioden 1998–2023 samt målsättning om fossilbränslefri kommun år 2030. Den streckade linjen visar förväntad utsläppsförändring till följd av sänkt reduktionsplikt 2024–2026.

Det krävs en fortsatt minskning på 14 187 ton fossil koldioxid per år för att kommunen som geografisk enhet ska nå målet i tid. De utsläppsminskning som skett sedan 2010 härrör till största del till energisektorn bland annat i form av minskat användande av torv i fjärrvärmern. De kvarvarande fossila utsläppen kommer nästan uteslutande från bensin- och dieselanvändning för vägtransporter och arbetsmaskiner. Dessa utsläpp har minskat i lägre takt än de för energisektorn vilket gör den kvarvarande

minskningen mer utmanande. Att reduktionsplikten dessutom sänktes från och med 2024 gör att utsläppen väntas öka inom transportsektorn. Redan 2023 sågs en ökning av bensin- och dieselanvändningen trots en bibehållen reduktionsplikt. Det vi nu står inför handlar om att förändra medborgarnas beteenden och vanor, vilket kommer kräva en annan typ av arbete och engagemang.

Fördelat per kategori

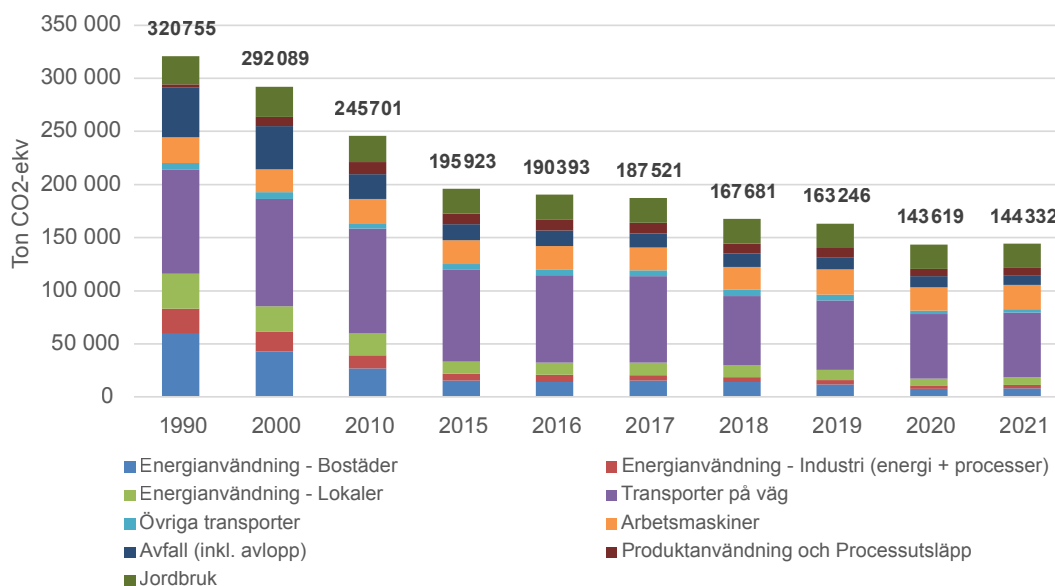
Figur 6. Utsläpp av fossil koldioxid i Östersunds kommun som geografiskt område.

Växthusgasbudget

Växthusgasutsläppen i den geografiska kommunen uppgick under 2022 till 124 401 ton CO2e. Under perioden 1990 till 2022 minskade växthusgasutsläppen med 62 procent. För att Östersund ska hålla sig inom budgeten krävs en minskning av utsläppen till 59 000 ton år 2030, 22 000 ton år 2040 och 8 000 ton år 2050. Det motsvarar en minskningstakt om 9 procent per år, i kontrast till en historisk snittminskning om 5,5 procent per år 2018–2022.

Fördelat per kategori

Figur 7. Totala utsläpp av växthusgaser per sektor och år i Östersunds kommun som geografiskt område. Källa: Sustainable Advantage med data från SMHI och SCB, 2023. (Observera att SMHI räknar om dessa data retroaktivt varje år. Utsläppen som redovisas är genererade inom den geografiska kommunen och tar inte hänsyn till utsläpp som genererats på andra platser till följd av konsumtion.)

Den största utmaningen för att nå 9 procent utsläppsminskning per år ligger inom transportsektorn som står för majoriteten av utsläppen och samtidigt har en lägre minskningstakt än de totala utsläppen.

Kommunorganisationen

Fossilfri 2025 inkluderar scope 1 och 2 med utgångspunkt i klimatprogrammet och klimatstrategin. Kommunen arbetar med årlig uppföljning av utsläppen, och gapet mellan mål och status är tydliggjort och kostnadssatt. Politiska beslut, avsatta medel i investeringsbudget liksom ansvarsdelegering för genomförande av de åtgärder som återstår för att nå målet finns:

- Ersätta oljepannor – genomförs under 2024-2025.
- Slutföra konvertering till fossilfritt inom egen fordonsflotta, lätta arbetsredskap och drivmedel – genomförs under 2024-2025.
- Fullfölja kravställning och uppföljning av utfasning av fossila bränslen i upphandling av transporttjänster och arbetsmaskiner. En övergripande upphandlingsplan för åren fram till 2030 tas fram under 2025, så att det är säkerställt att upphandlade transporter också når målen till 2030.

För uppföljning av kommunorganisationens utsläpp av fossil koldioxid används interna data samt leverantörsdata över bränsle- och drivmedelsförbrukning för intern användning samt i upphandlade tjänster, tjänsteresor, el och fjärrvärme. Nationella

emissionsfaktorer används för drivmedel och lokala för el och fjärrvärme. Kommunen köper in 100% förnybar el, förbränning av torv har fasats ut i fjärrvärmens och den sista oljan förväntas försvinna i och med att det nya kraftvärmeverket tas i bruk 2025.

Kommunen som geografisk enhet

Östersunds kommun följer upp växthusgasutsläppen inom scope 1 och 2 i det geografiska området med nationella data från Nationella emissionsdatabasen (SMED) och Statistiska centralbyrån (SCB). De fossila koldioxidutsläppen följs upp genom statistik över energirelaterade utsläpp från SCB samt statistik från lokalt energibolag och flygplats.

I Östersunds kommun utgjorde fossil koldioxid ca 70 procent av de totala utsläppen av växthusgaser under 2022. Kommunens målsättning om ett fossilbränslefritt 2030 rimmar väl med växthusgasbudgeten. Nås målet ligger kommunen väl inom budgeten även om övriga sektorer inte minskar fram till 2030. Däremot behöver övriga sektorer såsom jordbruk och avfall minska under perioden 2030–2050 för att hålla oss inom det utsläppsutrymme som växthusgasbudgeten tillåter.

För kommunens indirekta utsläpp ligger fokus på upphandling och kravställning.

Under 2023 genomfördes en klimatkartläggning av Östersunds kommunorganisations inköpta varor och tjänster baserat på år 2022. Kartläggningen visar att byggnation och anläggning stod för 48 procent av kommunorganisationens klimatpåverkan. Det inkluderar bygg- och anläggningsprojekt, samt drift och underhåll av fastigheter. Insikten har ökat fokus på att minska klimatpåverkan från byggande i alla led. Flera pågående projekt adresserar frågan, såsom Varvet – ett återbrukslager för byggmaterial, och Kretsloppsparken – en förstudie om hur vi kan ta tillvara och återanvända avfall på ett bättre sätt. I tillägg pågår en intern kartläggning av gapet mellan mål och genomförande kopplat till hållbart byggande i kommunen, liksom en extern dialog med marknaden som initierades under en träff med Omställningsarenan för klimatet.

Östersunds kommun följer upp konsumtionsbaserade utsläpp med hjälp av data från Naturvårdsverket och Stockholm Environment Institutes (SEI) tjänst Klimatkompassen. Kommunen har bearbetat den ursprungliga statistiken från SEI för analys på kommunnivå. Den visar att kommundelarnas utsläpp varierade från ca 5,5 ton CO₂e/person till ca 7 ton CO₂e/person med ett genomsnitt för kommunen på 6,19 ton CO₂e/person och år, exklusive offentliga investeringar och konsumtion.

5.2 Klimatfärdplan 2030

Under det övergripande politiska målet *Östersunds kommun har en hållbar tillväxt, en välfungerande demokrati och effektiv organisation* är uppdraget *Säkerställ implementering och organiseringen av de tre hållbarhetsdimensionerna* från

Kommunstyrelsen prioriterat 2025. Uppdraget syftar till att ledning och styrning av kommunen ska präglas fullt ut av kommunens högt ställda ambitioner och mål när det gäller hållbarhet. Organisation, beslut, konsekvensanalyser och uppföljning ska ha en struktur som säkerställer att de tre hållbarhetsdimensionerna ekologi, social och ekonomisk hållbarhet är tydligt implementerade i all verksamhet. Det ska också tas fram en struktur för hur kommunen hanterar målkonflikter som uppkommer i arbetet med omställning.

Under det övergripande politiska målet *Östersund kommuns verksamheter och bolag bedrivs socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbart* har Kommunstyrelsen prioriterat två uppdrag som kopplar till klimatarbetet.

- Skapa bättre förutsättningar för medborgarna att ta hållbara beslut i sin konsumtion av energi, material och vatten.
- Utveckla och implementera en modell för hållbart byggande

Av klimatmålen har fossilbränslefri kommunorganisation under 2025 högsta prioritet. Samtidigt arbetar kommunen med att långsiktigt minska utsläppen i kommunen som geografiskt område inom alla scope. I den nya Klimat- och energistrategin 2024–2027 har sju fokusområden med totalt 79 åtgärdsförslag lyfts fram som extra viktiga för kommunens omställningsarbete:

- Organisation och styrning
- Transporter, resande och arbetsmaskiner
- Samhällsplanering och byggande
- Energi
- Konsumtion
- Kolsänkor
- Gröna finanser

Prioriterade insatser

För att nå fossilbränslefri kommunorganisation kommer följande insatser prioriteras under 2024–2025:

- Ersätta oljepannor och fossil olja i ett antal skolor och hembygdsgårdar.
- Slutföra konvertering till fossilfritt inom egen fordonsflotta (personbilar, tunga och lätta arbetsmaskiner), lätta arbetsredskap och drivmedel.
- Fullfölja kravställning och uppföljning av utfasning av fossila bränslen i alla upphandlingar inom transporttjänster, arbetsmaskiner, energi, bygg och anläggningar. En övergripande upphandlingsplan för åren fram till 2030 tas fram

under 2025, så att det är säkerställt att upphandlade transporter också når målen till 2030.

En annan prioriterad insats är att ta fram en utredning om hur kommunen kan nå en klimatneutral bygg- och anläggningsprocess. Denna ska ligga till grund för den modell för hållbart byggande som ska utvecklas och implementeras. Modellen ska harmonisera med åtgärdsförslagen i kommunens nya klimatstrategi, liksom rådande lagkrav. Modellen ska ta hänsyn till hållbarhetens tre perspektiv: ekologisk, socialt och ekonomisk. Modellen syftar till att skapa ett förvaltningsövergripande arbetssätt och ska gälla både renovering och nyproduktion.

Med en nyantagen Klimat- och energistrategi som färdplan, fortsätter nu arbetet med att prioritera i vilken ordning övriga av de 79 åtgärdsförslagen ska implementeras. Prioriterade åtgärder kommer att formuleras i uppdrag och budgetsättas år för år. Utöver ovan nämnda prioriterade insatser kommer sannolikt följande åtgärder vara bland de högst prioriterade 2025:

- Tillsätta en förvaltningsöverskridande samordning av processen kring arkitektur och klimatsmart byggande från planering till genomförande och förvaltning.
- Arbeta med insatser för att öka kunskapen inom hela kommunorganisationen avseende klimatneutralt byggande, samt vilka möjligheter som finns att minska klimatpåverkan genom hela plan- och byggprocessen.
- Färdigställa en tematisk översiktsplan för mobilitet.
- Initiera och samordna gröna resplaner för arbetsplatsområden eller större arbetsplatser i kommunen.
- Kartlägga kommunorganisationens fastighetsbestånd med avseende på energiprestanda och ta fram energieffektiviseringsåtgärder som höjer energiprestandan samt kapar effektoppar.
- Ta fram arbetssätt, verktyg och rutiner så att medarbetare på Östersunds kommun prioriterar att laga, hyra, samnyttja varor eller inhandlar återbrukade varor i stället för nyinköp.

Kommunen håller också på att ta fram *Färdplan för hållbar tillväxt 2040* som ska säkerställa att stadens tillväxtresa mot 75 000 invånare år 2040 är hållbar. Den kommer att få stor påverkan för verksamheten i hela kommunorganisationen framåt. I detta sammanhang blir det av stor vikt att inkludera och tydliggöra hur hållbar samhällsplanering, byggande, transporter och mobilitet är nycklar för att säkra hållbar tillväxt.

I tillägg pågår insatser i olika samarbetsprojekt kopplade till bland annat hållbart och cirkulärt byggande, transporter och mobilitet samt klimatinvesteringsplaner (Thriving Northern Cities, Green Flyway 2.0, Climate 4cast).

Former och gemensam förmåga för governance och samverkan

Internt arbetar Östersunds kommun tillsammans med dotterbolagen i koncernen Jämtkraft och Östersundshem kring utsläppsminskningar och ett gemensamt redovisningssätt kopplat till CSRD.

Östersunds kommun deltar också i en rad samarbeten och projekt på nationell, regional och lokal nivå som är viktiga för fortsatt utveckling, lärande och framdrift i klimatomställningsarbetet. Det innefattar bland annat:

- Klimatkommunerna
- Viable Cities/Klimatneutrala städer 2030
- Thriving Northern Cities
- Omställningsarenan för klimatet i Jämtlands län
- Näringslivsrådet
- Klimat- och energirådet
- Samverkansavtal med Mittuniversitetet
- Projektsamarbeten inom klimatinvesteringsplaner (Interreg)

Arbete med uppföljning och lärande

Östersunds kommun som organisation saknar idag en tydlig struktur för uppföljning och lärande från pilotprojekt och tester till uppskalning och implementering i ordinarie verksamhet. Däremot finns goda förebilder i form av enskilda individer, grupper och projekt, om än inte en färdigutvecklad metod.

Utöver att säkerställa struktur för insikt i och genomförande av de politiska målen på olika nivåer i verksamheten, behöver kommunen också stärka sin förmåga att genomdriva förändringar. För att skapa förutsättningar att nå kommunens ambitiösa mål krävs att kommunen arbetar med utveckling på såväl individuell som kollektiv nivå för att främja en innovationskultur och stärka förmågan att driva förändringsarbete. Ett ramverk som IDG (Inner development goals) skulle kunna användas för att utveckla medarbetarnas förmågor, beteenden och kvaliteter som individer och grupper.

Klimatseminariet som kommunen är med och arrangerar är ett årligt återkommande evenemang som riktar sig till både allmänhet, politiker och personer som arbetar specifikt med klimatfrågan. Seminariet syftar till att rikta fokus på, öka kunskap, sprida goda exempel och skapa dialog kring klimatomställningen i Jämtlands län.

Omställningsarenan för klimatet i Jämtlands län riktar sig till näringslivet är en plattform för lärande, inspiration och kunskapsdelning mellan olika aktörer. Genom

att sprida goda exempel och skapa utrymme för dialog och samverkan inom olika områden syftar arenan till att sänka tröskeln för omställning och få med fler aktörer på resan mot klimatneutralitet. Under 2025 är planen att utvidga Omställningsarenan till att även rikta aktiviteter mot målgruppen medborgare och civilsamhälle.

För att vidareutveckla Östersunds klimatarbete finns potential att etablera någon form av intern kanal för kunskapsspridning i tillägg till de externa återkommande evenemangen.

Övriga kommentarer och strategier

Översiktsplan 2040, Miljöpolicy, Näringslivsstrategi för hållbar utveckling, Resepolicy, Riktlinje för hållbara evenemang, Färdplan hållbar tillväxt 2040 (under framtagande), Avfallsstrategi (under framtagande), Tematisk översiktsplan Mobilitet (under framtagande), Strategi för grönsstruktur (under framtagande), Policy för ekosystemtjänster (under framtagande).

5.3 Klimatinvesteringsplan 2030

Viktigaste behov för att genomföra omställning:

- Tydligare koppling mellan övergripande politiska mål, åtgärder i klimatfärdplanen, budgetarbetet och nämnduppdrag för att säkerställa att åtgärderna kostnadssätts och genomförs.
- Tydliggöra vilka åtgärder och investeringar som krävs för måluppfyllnad där kommunen har finansiell rådighet, samt säkerställa att dessa är med i beslutsunderlagen till politiken.
- Ett större ägarskap till genomförande av klimatfärdplanen (klimatstrategin) hos alla kommunala förvaltningar.
- Integrera arbetet med ISO 14001 ännu tydligare i kommunens budgetprocess.
- Största utmaningar finns inom upphandling, fastighet och markanvändning. Här saknas en tydlighet i riktlinjer för implementering av klimatmålen i den operativa verksamheten. Resurserna för genomförande måste spegla ambitionsnivån och den politiska visionen.

I kommande verksamhetsplan och budget:

- Säkerställa att verksamhetsplan och budget ligger i linje med övergripande mål och strategier för att möjliggöra uppfyllnad. Visualisera målkonflikter samt vilka konsekvenser uppdrag eller åtgärder i budget har för hållbarhetsmålen.

Fram till 2030:

- Det är önskvärt att inkludera fler valutor än SEK i budget och investeringsplaner, såsom CO2 och KWh.
- Längre tidshorisont i arbete med budget och investeringsplaner och säkerställa att drift- och underhållskostnader är inkluderade, inte bara investeringen.
- Fortsätta märka ut vilka investeringar som är nödvändiga för att klara klimatmålen.
- Räkna på sidonyttor av att investera i klimatåtgärder, verktyg finns men vi är inte vana av att arbeta så.
- Räkna och i beslutsprocesser redovisa vilka kostnader det innebär att inte vidta åtgärder, utifrån till exempel folkhälsa och klimatanpassning.
- Skala upp arbetet med klimatinvesteringsplaner som nu testas i projektet Climate4cast.

Befintlig kapacitet inom verksamhets- och investeringsbudgetar

Östersund har en organisatorisk utmaning med bristande ägarskap för hållbarhetsfrågan i sin helhet i tjänstemannaorganisationen. Kommunen saknar en roll i ledningsgruppen med ansvar för hållbarhet, inklusive miljö och klimatomställning, samt för att reda i och säkerställa framdrift vid målkonflikter kopplat till mål, strategier och löpande verksamhet.

Det finns medel avsatta i kommunens fleråriga investeringsplan för att säkerställa målet om en fossilbränslefri kommunorganisation 2025. För övriga beslutade klimatmål finns idag inte avsatta resurser eller investeringar. En stor del av klimatomställningsarbetet är i nuläget projektfinsierat vilket innebär en sårbarhet när det gäller långsiktighet.

Arbete för att täcka finansieringsgap

Östersunds kommun jobbar mycket i projektform tillsammans med externa aktörer och lägger tid och resurser på att söka extern finansiering för att säkra finansiella och personella resurser att driva utvecklingsarbete inom klimatomställning. Idag saknas en funktion som har i uppdrag att arbeta med extern finansiering vilket skapar en viss sårbarhet.

Inom ramen för arbetet med Färdplan hållbar tillväxt 2040 kommer interna medel att tillsättas som går att söka för genomförande av aktiviteter som stöttar en hållbar tillväxt i en intern fond. I tillägg finns en idéportal där bland annat klimatsmarta idéer kan skickas in och tillsättas medel att utveckla.

Inom ramen för Omställningsarenan för klimatet samarbetar vi med många olika aktörer inom Jämtlands län för att synliggöra tillgängliga medel att söka för att genomföra insatser kopplade till klimatomställning, samt resurser och kompetenser som kan bidra i arbetet.

Östersunds kommun har också ett ramverk för gröna obligationer som finansierar projekt inom förnybar energi, energieffektivisering, hållbara transporter, energieffektiva lokaler och bostäder, avfallshantering, vatten- och avloppsvattenhantering, klimatanpassningsåtgärder och kollagring.

Behov

Synliggöra gap, kostnader för åtgärder enligt klimatfärdplan, etablera sätt att räkna på kostnader av att inte fatta vissa beslut eller vidta vissa åtgärder, samt kvantifiera mervinster.

Utveckla ett ännu tätare samarbete med andra aktörer i kommun och region för samsyn och gemensam riktning och action framåt.

6. Myndigheternas gemensamma åtaganden

Genom detta kontrakt åtar sig myndigheterna att samverka sinsemellan och vara en aktiv samtalspartner i det lokala arbetet i de medverkande städerna samt med Viable Cities inom ramen för Klimatkontrakt 2030.

Syftet med myndigheternas åtagande är att bidra till att stärka städernas omställningsförmåga och underlätta implementering och uppskalning av hållbara lösningar som också bidrar till ökad livskvalitet, nu och i framtiden.

Myndigheterna som är parter i Klimatkontrakt 2030 utvecklar löpande samordningen kring sina insatser inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning för att skapa bättre framförhållning samt utveckla formerna för dialog med, och samlad information till, städerna.

Åtagandet innebär vidare att utveckla arbetssätt som identifierar synergier och främjar myndigheternas förmåga till kollektivt och kontinuerligt lärande med fokus på lokal och regional hållbar omställning. Det omfattar myndigheternas medverkan i Transition Labs och på andra samverkansarenor som Viable Cities faciliterar.

Myndigheterna avser att genomföra insatser i enlighet med principerna i kap 3, och i enlighet med myndigheternas tre gemensamma åtaganden enligt nedan. I detta utvecklingsarbete utgör Rådet för hållbara städer ett viktigt ramverk och strategiskt forum för en bred myndighetssamverkan, där insatserna på operativ nivå initieras av:

- åtagandena i Klimatkontrakt 2030
- det nationella kunskapsstödet med namnet Svensk modell för hållbar urban utveckling inom ramen för EU:s regionala utvecklingsfond

- andra identifierade områden och regeringsuppdrag.

6.1 Policyutveckling för accelererad lokal omställning

Tillsammans med kommunerna arbetar myndigheterna för att identifiera och bidra till utvecklingen mot mer ändamålsenliga regelverk och andra styrmedel för hållbar stadsutveckling och klimatomställning samt öka förståelse och kunskap om befintliga regelverk. Med kommunernas identifierade utvecklingsbehov i en accelererad klimatomställning som fokus, ska processen fortsatt och långsiktigt bygga på proaktiv dialog och ömsesidigt lärande.

6.2 Samordnande insatser kring finansiering

Myndigheterna åtar sig att, utifrån identifierade behov hos kommunerna, fortsatt koordinera, underlätta och skapa en samlad bild av finansiella stöd, uppdrag och satsningar som rör hållbara städer och samhällets utveckling. Syftet med åtagandet är att tillhandahålla ändamålsenlig information om olika finansieringsmöjligheter och stöd. Insatserna inkluderar även att tillsammans utforska behov och utveckla nya typer av insatsformer för städers omställning.

6.3 Verka för svenskt deltagande i europeiska initiativ

Myndigheterna är aktiva deltagare i flera olika europeiska initiativ kring utvecklingen av hållbara städer och samhällen. Detta inkluderar att bidra till utformningen av utlysningar och aktiviteter inom initiativen, bland annat utifrån dialog med städerna i Klimatkontrakt 2030. Vidare ingår att informera om möjligheter till finansiering och samarbeten på europeisk nivå samt att stödja de städer som ansluter sig till EU:s Cities Mission om 100 klimatneutrala städer 2030.

7. Viable Cities åtaganden

Med målet att skapa förutsättningar för ett gott liv för alla inom planetens gränser genomförs det strategiska Innovationsprogrammet Viable Cities i nära samarbete med olika aktörer för att påskynda omställningen till klimatneutrala städer år 2030. Detta är en central del av Sveriges åtagande att uppnå målen i Agenda 2030 och Parisavtalet. Programmet strävar efter att vara ledande i att stödja städernas omställning på nationell, europeisk och global nivå genom att använda missionen som ett verktyg.

Inom ramen för Viable Cities som ett strategiskt innovationsprogram kommer följande att prioriteras:

7.1 Samordning Klimatkontrakt 2030

Det pågår en allt snabbare mobilisering kring omställningen både lokalt, nationellt och internationellt, där Klimatkontrakt 2030 fungerar som viktigt verktyg. För att effektivisera och skala upp arbetet krävs bättre samordning och kontinuerlig utveckling av kontrakten. Detta inkluderar att bredda, replikera och prioritera åtgärder samt att effektivisera dialogen mellan alla inblandade aktörer.

Viable Cities programkontor har etablerat och utvecklar nu en samordningsfunktion för Klimatkontrakt 2030 i Sverige. Syftet är att ytterligare stödja processen med klimatkontrakt, där myndigheter, kommuner och andra relevanta aktörer utvecklar och skärper sina åtaganden steg för steg. Samtidigt fokuseras det på att implementera och skala upp åtgärder för att påskynda omställningen.

Den förstärkta samordningsfunktionen stödjer aktörerna i att gemensamt stärka sin förmåga att gå från teori till praktisk implementering av klimatåtgärder. Målet är att ta Klimatkontrakt 2030 till nästa nivå både lokalt, nationellt och internationellt.

Funktionen ökar också kunskapen och skapar bättre förutsättningar för kommuner och andra aktörer att dra nytta av och utveckla arbetssätt för att integrera de omfattande policypaketet på EU-nivå, som exempelvis Fit for 55 och taxonomiförordningen för hållbara investeringar, på lokal nivå.

7.2 Policyutveckling för snabbare lokal omställning

Detta åtagande är kopplat till myndigheternas engagemang, som finns beskrivet i avsnitt 6.1, samt utvecklingsprocesser för systemdemonstratorer och policylab.

Viable Cities avser fortsatt vara en mobiliserande aktör inom smart policyutveckling och regelverk för att stödja städernas klimatomställning. Det innefattar bland annat att ge kommuner bättre överblick över gällande och framtida svensk och europeisk lagstiftning, regler och normer som är relevanta för klimatomställningen, till exempel policypaketet Fit for 55.

Viable Cities åtagande innefattar också att erbjuda processtöd att förändra regelverk och normer för att praktiskt underlätta klimatomställningen.

7.3 Innovation, implementering och skalning

Viable Cities avser utveckla sin roll som föregångare och intermediär för att stärka de koordinerande, mobiliserande och faciliterande insatserna i det framväxande ekosystemet för att uppnå missionen om Klimatneutrala städer med ett gott liv för alla inom planetens gränser. Detta arbete fokuserar särskilt på gemensamma utvecklingsprocesser för policyutveckling och lärande/innovation, som beskrivs i avsnitt 3.3.

För att underlätta för kommuner att implementera och skala innovation som snabbar på klimatomställningen, kommer Viable Cities att bidra med kompetensnätverk och processtöd. Detta inkluderar samarbete med andra strategiska innovationsprogram och Impact Innovation-program inom utvecklingen av Klimatkontrakt 2030.

Utifrån samarbetsavtalet som finns med Drive Sweden kring klimatsmart mobilitet kommer Viable Cities ytterligare utveckla samverkan med såväl städer och myndigheter inom detta område. Inom digitalisering för klimatomställning kommer arbetet utvecklas vidare med det nyligen inrättade Urban Twin Transition Centre.

Viable Cities samverkar också med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Klimatkommunerna inom initiativet Klimatkonkurrenskraft. Syftet är att påskynda omställningen i riktning mot missionen genom samverkan mellan kommunerna och näringslivet vilket bidrar till att stärka företagens konkurrenskraft.

7.4 Samordnad finansiering

Viable Cities kommer att stödja kommunernas behov av finansiering för klimatomställning och främja samarbete och synergier mellan myndigheter och andra aktörer som finansierar klimatomställning och hållbar stadsutveckling.

- Viable Cities kommer tillsammans *med städerna* att fortsätta arbeta med utvecklade former för finansiering kopplat till Klimatkontrakt 2030 inom satsningen Klimatneutrala städer 2030 och de sex myndigheterna som är involverade i detta.
- Viable Cities kommer tillsammans *med myndigheterna* att utveckla arbetet inom samordnad finansiering genom olika insatser som pågår inom området hållbar stadsutveckling, se 6.3 Samordnad finansiering.
- Viable Cities arbetar vidare med att utveckla former för klimatinvesteringsplaner för städer med sikte på att stödja samtliga städer i satsningen Klimatneutrala städer 2030 samt som en del i det internationella arbetet med missionen och tillgängliggöra insikter och verktyg för många fler.

7.5 Samspel med EU:s mission Klimatneutrala städer

Viable Cities samverkar nära med de stödstrukturer som byggs upp kring EU:s mission om klimatneutrala städer 2030 – såväl i plattformen för genomförande av missionen, NetZeroCities, som i CapaCITIES, som syftar till att bygga nationella plattformar likt Viable Cities i fler länder.

Viable Cities är också en aktiv part i det europeiska partnerskapsprogrammet Driving Urban Transitions (DUT) och deltar i diskussionen på EU-nivå om närmare samverkan och synergier med syster-missionen om klimatanpassning (Adaptation to Climate Change), samt med satsningen New European Bauhaus.

Klimatkontrakt 2030

Mellan Östersunds kommun, myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

Stockholm 2024-12-06 Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, såsom de formuleras ovan, ska gälla för 2025. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020, den andra 2021, den tredje 2022 och den fjärde 2023. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Niklas Daoson

Kommunstyrelsens ordförande,
Östersunds kommun

Olga Kordas

Programchef,
Viable Cities

Caroline Asserup

tf Generaldirektör,
Energimyndigheten

Darja Isaksson

Generaldirektör,
Vinnova

Johan Kuylenstierna

Generaldirektör,
Formas

Elisabeth Backteman

Generaldirektör,
Tillväxtverket

Roberto Maiorana

Generaldirektör,
Trafikverket

Maria Ohlman

tf Generaldirektör,
Naturvårdsverket

Bilaga 1 – Länkar till dokument

Nedan finns länkar till de mest relevanta dokumenten i relation till Klimatkontrakt 2030 för Östersunds kommun.

- [Klimatkontrakt 2030 Östersunds version 2023](#)
- [Klimatkontrakt 2030 Östersunds version 2022](#)

Bilaga 2 – Omställningskartan

Omställningskartan är en visuell vägledning för städernas omställning till klimatneutralitet. Kartan bygger på lärdomar från bland annat från Viable Cities och har utvecklats inom NetZeroCities för att stödja ett transformativt arbetssätt. Kartan vägleder städer utifrån deras unika startpunkt, mål och lokala förutsättningar.

En central del i kartan är att skapa en omställningsarena som samlar ett ekosystem aktörer från offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhället för att tillsammans med dessa samskapa och genomföra en portfölj av åtgärder. Arbetet inom omställningsarenan är iterativt och lärande, vilket innebär att, nya aktörer tillkommer efterhand, strategier och planer justeras och förbättras kontinuerligt.

Genom att testa, reflektera och successivt integrera effektiva lösningar och arbetssätt kan dessa formas till att bli det nya normala. Ett centralt verktyg i den långsiktiga omställningsprocessen är Klimatkontrakt 2030, som därför i kartan löper längs hela processen.

Klimatkontraktet tydliggör åtaganden, handlingsplaner och investeringsplaner som revideras steg för steg. Genom klimatkontraktet förbinder sig alla parter att stegvis stärka sitt engagemang och samarbeta över sektorsgränser för att påskynda klimatomställningen. Omställningskartan visar på att arbetet över tid förstärker städernas förmåga att nå klimatneutralitet.

